

УДК 658.8:339.137.2:629.7(477.64-2)

Гуржій Н.М.
*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри підприємництва,
менеджменту організацій та логістики
Запорізького національного університету*

Маценко А.В.
*студент
Запорізького національного університету*

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПАТ «МОТОР СІЧ» НА РИНКУ АВІАДВИГУНІВ

ANALYSIS OF THE COMPETITIVENESS OF PJSC “MOTOR SICH” PRODUCTS ON THE AIRCRAFT MARKET

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано поточний стан сфери авіабудування в Україні та в світі та перспективи розвитку галузі авіабудування. Проведено аналіз останніх досліджень з цієї теми. Розкрито основні проблеми конкуренції на ринку авіадвигунів, розглянуто основні закордонні конкуренти галузі, а саме «ОДК-Сатурн» та «CFM International», їх діяльність та позиції на ринку авіадвигунів. Оцінено позиції компанії «Мотор Січ» на світовому ринку. Також охарактеризовано основні критерії оцінки конкурентоспроможності підприємства та проаналізовано поточний стан компанії «Мотор Січ» порівняно з конкурентами за допомогою методу багатокутника конкурентоспроможності.

Ключові слова: авіаційне двигунобудування, стратегія розвитку, прогнозування, аналіз ринку, конкурентоспроможність.

АННОТАЦИЯ

В статье проанализировано текущее состояние сферы авиастроения в Украине и в мире и перспективы развития отрасли авиастроения. Проведен анализ последних исследований по данной теме. Раскрыты основные проблемы конкуренции на рынке авиадвигателей, рассмотрены основные зарубежные конкуренты области, а именно «ОДК-Сатурн» и «CFM International», их деятельность и позиции на рынке авиадвигателей. Оценены позиции компании «Мотор Сич» на мировом рынке. Также охарактеризованы основные критерии оценки конкурентоспособности предприятия и проанализировано текущее состояние компании «Мотор Сич» по сравнению с конкурентами с помощью метода многоугольника конкурентоспособности.

Ключевые слова: авиационное двигателестроение, стратегия развития, прогнозирование, анализ рынка, конкурентоспособность.

ANNOTATION

The article analyzes the current state of the sphere of aviation industry in Ukraine and in the world and the prospects for the development of the aircraft industry. The analysis of recent research on this topic has been carried out. The main problems of competition in the aircraft engines market are discussed, the main foreign competitors, namely “ODK Saturn” and “CFM International”, their activity and positions in the market of aircraft engines are considered. The position of the “Motor Sich” on the world market was assessed. The main criteria for assessing the competitiveness of the enterprise were also described, and the current state of “Motor Sich” was compared with competitors, using the polygon of competitiveness.

Keywords: aviation engine-building, strategy development, forecasting, market analysis, competitiveness.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток світової економіки супроводжується посиленням конкурентної боротьби, глобалізацією її харак-

теру і можливістю використовувати нові методи боротьби в означених умовах. В цих умовах стратегічні вектори економічного прогресу України зосереджені на проблемі підвищення конкурентоспроможності наукоємних та інноваційних галузей. Це цілком відноситься і до авіаційної промисловості, що має принципову специфіку функціонування (складність і висока вартість продукції, розгалуженість процесів її створення, необхідність високого рівня технологічного оснащення виробництва, жорсткість національних і міжнародних нормативно-законодавчих вимог).

На світовому ринку авіаційної продукції Україна представлена у сегменті регіональної, транспортної авіації та двигунобудування, яке нині забезпечує розвиток цієї галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання аналізу конкурентоспроможності підприємств на ринку авіадвигунів є досить цікавим об'єктом дослідження. Дослідженнями у цій галузі займалися К.В. Антоненко, О.І. Котлярова, А.Е. Воронкова, О.П. Градов, О.А. Журан, С.М. Клименко, Т.В. Омеляненко, Д.О. Барабась, О.С. Дубров, А.В. Вакуленко, В.О. Кошеленко, В.А. Кучер, Л.М. Малюга, В.А. Мошнов, В.А. Павлова, В.І. Парсяк, І.М. Диbach, Т.А. Петешова, К.І. Редченко, Г.І. Рзаєв, В.Є. Титаренко, С.О. Хамініч, Т.І. Миронюк, В.І. Цьома, О.І. Штейн та інші вчені.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість публікацій щодо визначення конкурентоспроможності вітчизняного авіабудування, все ще недостатньо систематизованими є підходи до його визначення та врахування всіх системоутворюючих чинників його конкурентоспроможності.

Мета статті полягає у виявленні основних складових конкурентоспроможності авіаційних двигунів та їх ключових параметрів для подальшого комплексного управління конкурентоспроможністю вітчизняних авіаційних двигунів цивільної авіації.

Актуальність дослідження визначається необхідністю створення організаційно-еконо-

мічного механізму забезпечення конкурентоспроможності товарної пропозиції авіаційно-промислового підприємства «Мотор Січ», спрямованого на отримання та утримання дострокових конкурентних переваг для вітчизняної авіаційної техніки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Авіаційна промисловість відіграє важливу роль в економіці України. Завдяки тісному зв'язку з іншими галузями, що забезпечують її розвиток як однієї з найбільш наукоємних та інноваційних галузей економіки, авіапромисловість здатна зробити значний вплив на темпи переходу країни на інноваційні рейки розвитку. Крім того, авіаційна промисловість впливає на формування машинобудівного комплексу країни, роблячи внесок у розвиток інтелектуального, науково-технічного потенціалу України. Прогнозоване зростання попиту на авіаційну техніку як в Україні, так і на світовому ринку сприяє розкриттю потенціалу авіаційної промисловості [1].

Визначальним фактором розвитку перспективних авіаційних комплексів різного призначення, зокрема літаків цивільної та військової авіації, а також безпілотних літальних апаратів, є створення сучасних авіаційних двигунів. Двигунобудування відіграє важливу роль в розвитку авіаційної техніки. Технологічний розвиток авіаційного двигунобудування є визначальним фактором і для виробників у сфері авіації, будучи основним стимулом у розробці та виробництві нових типів літаків різного призначення.

Проведемо аналіз ринку продукції авіаційного двигунобудування, на якому працює «Мотор Січ». Ця компанія – інтегрована структура, яка виробляє двигуни для цивільної авіації, установки різної потужності для виробництва електричної та теплової енергії, газоперекачувальні і газотурбінні агрегати.

Компанія «Мотор Січ» є однією з найбільших у світі компаній, що займаються випуском авіаційних двигунів і промислових газотурбінних установок. На заводі реалізований повний цикл створення авіадвигунів, а саме від розробки, виробництва і випробування до супроводу в експлуатації і ремонті. «Мотор Січ» випускає більше 60 типів і модифікацій двигунів для більше 80 видів літаків і вертольотів різного призначення. Крім того, підприємство виробляє широкий спектр продукції наземного призначення і споживчих товарів [2].

Для проведення оцінки конкурентоспроможності продукції компанії «Мотор Січ» спочатку необхідно ідентифікувати основних конкурентів на ринку авіадвигунів.

Основними конкурентами «Мотор Січ» в авіадвигунобудуванні є «CFM Int.» (Франція/США), «Rolls-Royce» (Велика Британія), «Pratt & Whitney» (США), «Honeywell» (США), «Turbomeca» (Франція), а також російські компанії «ОДК-Сатурн» та «Салют» [3].

На рис. 1 представлені частки ринку найбільших виробників авіадвигунів.

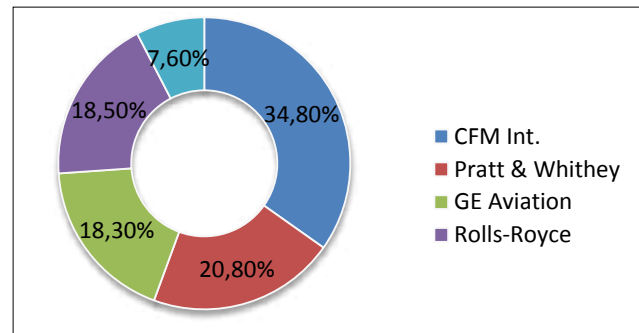

Рис. 1. Частка ринку найбільших виробників авіадвигунів

Для оцінки конкурентоспроможності продукції «Мотор Січ» візьмемо двох різних гравців цього ринку, а саме «CFM International» та «ОДК-Сатурн».

«CFM International» – спільне підприємство французької компанії «Snecma» (дочірня структура «Safran») і американської компанії «GE Aviation» (підрозділ корпорації «General Electric»). Компанія була створена для розробки та обслуговування турбовентиляторних авіаційних двигунів. Дохід компанії за 2016 р. склав 29,6 млрд. дол. [4; 5].

«ОДК-Сатурн» – двигунобудівна компанія, що спеціалізується на розробці, виробництві, маркетингу та продажу, післяпродажному обслуговуванні газотурбінних двигунів для цивільної та військової авіації, енергогенеруючих та газоперекачувальних установок, кораблів і судів. Дохід компанії за 2016 р. становить 32,3 млрд. руб. (приблизно 484 млн. дол.) [6; 7].

Для проведення оцінки конкурентоспроможності ми використовуємо метод «Багатокутник конкурентоспроможності».

Для проведення цієї оцінки потрібно визначити критерії впливу. Ключовими критеріями конкурентоспроможності товару в сфері виробництва авіадвигунів є:

- ціна;
- екологічність;
- відповідність стандартам якості;
- експлуатаційні характеристики двигунів (економічність);
- унікальність пропозиції;
- післяпродажне обслуговування.

Оцінку відповідності товарів компаній на основі визначених критеріїв проводимо шляхом присвоєння кожній компанії від 1 до 10 балів. Узагальнюємо результати у табл. 1.

За результатами проведеної оцінки критеріїв будемо багатокутник конкурентоспроможності (рис. 2).

У компанії «Мотор Січ» під час проведення оцінювання конкурентоспроможності було виявлено низку слабких сторін.

Екологічність. Нині екологічні проблеми є досить поширеними, тому вони знаходяться під

пильним наглядом громадськості. Хоча галузь виробництва авіадвигунів є не такою шкідливою, як інші види виробництва, деякі компанії, такі як «CFM International», роблять значний внесок у зменшення шкідливості виробництва та експлуатації авіадвигунів. Отже, підвищується цінність продукції компанії та поширюється відомість про неї.

Економічність. У зв'язку зі швидким розвитком технологій є багато методів щодо зменшення споживання енергії авіадвигунами. Це є вагомим фактором конкурентоспроможності компанії, тому що енергоспоживання є одним з ключових пунктів у виборі двигунів для літаків, особливо у сфері пасажирських перевезень.

Унікальність пропозиції. Нині асортимент компанії не є досить різноманітним, авіадвигуни виробляють для пасажирських, цивільних вантажних літаків, літаків загального призначення. Нішу виробництва авіадвигунів для воєнного призначення тут займає компанія «ОДК-Сатурн». Крім цього, компанія має схожий асортимент із «Мотор Січ», що дає можливість продукції «ОДК-Сатурн» бути більш конкурентоспроможною [8]. Натомість компанія «CFM International» працює над виробництвом авіадвигунів нового покоління, вони є більш екологічними, економічними, швидше охолоджуються, а також мають більшу потужність,

тому ця компанія займає більшу частку цього ринку.

Післяпродажне обслуговування. Центри післяпродажного обслуговування компанії «Мотор Січ» не є досить поширеними. Є низка послуг, які вони надають, але це потребує часу, тобто відсутня можливість надавати їх 24/7. Представництва компанії недостатньо поширені як в Україні, так і в інших країнах.

Також ефективним важелем впливу на рівень конкурентоспроможності є комплексне управління всією сукупністю параметрів, які можуть становити конкурентні переваги товарної пропозиції в рамках галузі. Крім факторів зовнішнього середовища, в якому доводиться діяти підприємству, а також лише на деякі з яких підприємство може реально впливати, існує управління такими параметрами [9]:

- підвищення якості продукції та послуг;
- підвищення ефективності стратегії маркетингу та збуту;
- лобювання підприємством результатів програм для створення товарної пропозиції на державному рівні;
- реалізація програм міжнародної кооперації;
- розвиток виробничо-технологічної, конструкторської та випробувальної бази;
- підвищення рівня кваліфікації персоналу та менеджменту;

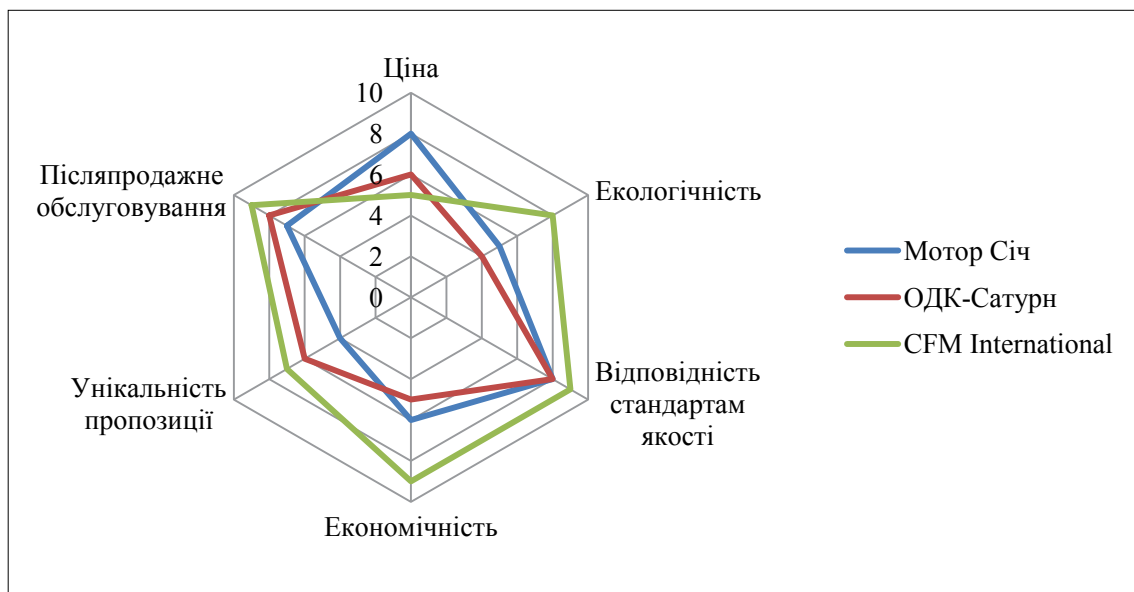

Рис. 2. Багатокутник конкурентоспроможності

Таблиця 1

Оцінка компаній, що займаються виробництвом авіадвигунів

Критерії конкурентоспроможності	«Мотор Січ»	«ОДК-Сатурн»	«CFM International»
Ціна	8	6	5
Екологічність	5	4	8
Відповідність стандартам якості	8	8	9
Економічність	6	5	9
Унікальність пропозиції	4	6	7
Післяпродажне обслуговування	7	8	9

– освоєння нових технологій авіабудування.

Нині компанія працює над реалізаціями програм міжнародної кооперації. Китайська компанія “Skyrizon” і «Мотор Січ» планують побудувати завод у м. Чунцин (Центральна частина Китаю), де будуть виробляти й обслуговувати авіадвигуни за українськими технологіями.

Також раніше повідомлялося про підписання компанією «Мотор Січ» і “Beijing Skyrizon Aviation Industry Investment Co Ltd.” угоди на виставці “Airshow China 2016” про можливість ліцензійного виробництва спільним підприємством деяких двигунів з лінійки «Мотор Січ». Зокрема, вертолітні двигуни Д-136, МС-500В і ТВЗ-117ВМА-СБМ1В; двигуни для літаків загального призначення АІ-450С; турбореактивні двоконтурні двигуни (ТРДД) Д436-148ФМ і Д-18Т; турбогвинтовентиляторні (ТВВД) Д-27 [10].

Нині найбільш ефективною стратегією буде освоєння нових технологій авіабудування. Вона може включати й екологічні, й економічні аспекти компанії, які є проблемними.

Висновки. Виходячи з проведеного вище аналізу, можна сказати, що в умовах глибоких структурних змін міжнародного і національного ринку головне завдання підприємства полягає в пошуку своєї ніші в жорстких умовах конкуренції на світовому ринку. Для цього підприємство, що діє в глобальній економіці, має враховувати особливості сучасного ринку.

На перше місце в умовах глобальної економіки виходять такі чинники підвищення конкурентоспроможності підприємства: проведення інноваційної політики, яка визначає можливість підприємства конкурувати не тільки на внутрішньому, але й на зовнішніх ринках; наявність кваліфікованих трудових ресурсів, що відповідають вимогам міжнародного ринку праці; гнучка система управління якістю на підприємстві; безперервне вдосконалення реалізованої на внутрішньому ринку продукції національних виробників і розширення їх діяль-

ності на міжнародному ринку. Підприємство, стратегія якого визначається як глобальна, має враховувати також культурні, соціальні, політичні, технологічні, екологічні та юридичні особливості ринку окремо взятої країни.

Стійке підвищення конкурентоспроможності підприємства може бути забезпечене тільки за умови довгострокового, безперервного і поступального вдосконалення всіх детермінант конкурентоспроможності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дмитренко Е.Д. Основні напрями розвитку авіаційної промисловості України / Е.Д. Дмитренко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2010. – № 25. – С. 1–6.
2. Про підприємство / Мотор Січ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.safran.ru/media/20160426_safran-sushchestvennyu-rost-oborota-v-pervom-kvartale-2016-goda.
3. Мотор Січ / Велес Капітал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.veles-capital.ua/ru/issuers/MSICH.html>.
4. About CFM / CFM. The Power of Light [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.cfmaeroengines.com/about>.
5. Safran : существенный рост оборота в первом квартале 2016 года / Safran – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.safran.ru/media/20160426_safran-sushchestvennyu-rost-oborota-v-pervom-kvartale-2016-goda.
6. Взгляд на «Сатурн» / ОДК Сатурн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.npo-saturn.ru/?sat=10>.
7. Официальные курсы валют / Центральный банк Российской Федерации – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://cbr.ru/currency_base/daily.aspx?date_req=04.08.2016.
8. ОДК представила стратегию развития до 2025 года / Управление производством [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uppro.ru/companies/news/odk-predstavila-strategiu-razvitiya.html>.
9. Mulberry J. Care program / J. Mulberry // Flight international. – 2010. – P. 41.
10. «Мотор Січ» и китайская “Skyrizon” могут построить завод авиадвигателей в Китае / Интерфакс – Украина – 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://interfax.com.ua/news/economic/421737.html>.